

דרכי החסידות

עבודת הקודש של "ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע בתפילתו לקונו

תיאור מרתק ומדומם ממכתביו ושיחותיו של בנו "ק אדמו"ר מהוריי"ץ נ"ע

• תדפיס מתוך ספר 'דרכי החסידות - ענינים, ערך תפילה', יוצא לאור לדגל כ' מרהשון •

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד, 6084000 | טל' מערכת: 03-3745979 | orhachasidutil@gmail.com

תר"ל-תר"מ

נוהג שלא ניתן להפסיקו

אבי [אדמו"ר הרש"ב] ואחיו הרז"א [רבי זלמן אהרן], למדו אצל המלמד שלום מקאדין.

אבי היה מתחיל להתפלל בשעה מוקדמת, והיה מאריך בתפילתו.

המלמד התאונן לפני אמו [הרבנית רבקה], על התנהגות בנה: שלאחר התפילה הוא נשאר ממש בלי כחות. וכן, בשעת הלימוד, עיקר הרצון שלו, הוא לא כל כך הלימוד עצמו, כמו הרצון לקיים את מה שהוא לומד.

אמו, הרבנית רבקה, סיפרה זאת לאדמו"ר מהר"ש, והוא אמר: "אנחנו נראה".

פעם, ביום חול, כשאבי אחז באמצע תפילתו, כשהטלית מכסה את פניו והוא ניגן ניגון, הרים הרבי מהר"ש את הטלית. עיניו של הרש"ב היו בורקות, ומרוב דבקות הוא לא הרגיש בכל הענין.

אמר מהר"ש לרבנית: נו, צריכים לב חזק, כדי שלא לצוות עליו [להפסיק מהנהגתו בתפילה], שכן, אם נצוה עליו להפסיק, הוא יציית להוראה בגלל כיבוד אב. ואז תהיה רחמנות כפולה: ראשית, תהיה עליו רחמנות על כי לוקחים זאת ממנו. ושנית, רחמנות על הקב"ה, לקחת ממנו את נחת הרוח שיש מזה למעלה.

כאשר הרבנית רבקה, היתה מספרת לי סיפור זה, היו דמעות נוצצות בעיניה.

(תרגום מספר השיחות תש"ז ע' 82)

ששה שבועות למד הרשב"ץ דא"ח עם אדמו"ר [הרש"ב] נ"ע. ואמר אדמו"ר נ"ע שיש לו על מה להודות לרשב"ץ, שכן בעקבות לימודו זה עימו, הוא התחיל להאריך בתפילתו.

ואז אירע גם כן, מה שבתוך התפילה, התחיל דם נזול מחוטמו, עד שניגש אליו אביו, אדמו"ר מהר"ש נ"ע, הסיר את הטלית מפני אדמו"ר נ"ע, הניח ב' אצבעותיו על החוטם, ופסק הדם. ואדמו"ר נ"ע לא הרגיש בכל המאורע.

(תורת מנחם רשימות היומן, ע' 56)

בער כמו נר

שמעתי מהסכתא הרבנית רבקה, שאבי, בהיותו אברך

צעיר, נשאר פעם לשבת באמצע התפילה כמו אחד שמתעלף. וכשהיא הבחינה בזה, היא רצה לספר על כך לבעלה, הרבי המהר"ש.

נכנס הרבי המהר"ש לבית המדרש שבו התפלל בנו, והרים את הטלית מעל ראשו. הביט בפני בנו, נראה שהוא בוער כמו נר. אבי כלל לא הרגיש בזה, מרוב דבקותו בתפילה.

לאחר מכן אמר סבי, הרבי המהר"ש על בנו: "הוא עומד בדרגת כלות הנפש".

פעם אחרת שמעתי, שהסבא התבטא בנוסח הבא: "הוא עומד בדרגת 'לאשתאבא בגופא דמלכא'".

ופעם אחרת שמעתי, שהנוסח הי: "הוא מתענג בחיות אלוקית".

(תרגום מספר השיחות תש"ח ע' 221)

כשהיה הרבי הרש"ב בן שבע עשרה או שמונה עשרה שנה, היה מאריך ביותר בתפילה, ואחר התפילה היה נשאר ללא כחות.

אמר ר' שלום, המלמד שלו, לאביו הרבי המהר"ש, שצריכים לראות [לוודא] שהבן יקצר בתפילה.

ויען לו הרבי המהר"ש: מה יכול אני לומר לו. הוא הרי חש בתפילתו את (ענין) ה"אמת". וגם גופו מרגיש את האמת, שכן, גם גופו הוא "כלי" לאמת.

כשהרבנית רבקה [אשת המהר"ש], סיפרה זאת לנכדה [אדמו"ר מהוריי"ץ]. היא הוסיפה ואמרה, שמאז שמעה את דברי המהר"ש על בנה, היא התחילה להעריכו אחרת, בדרך ארץ מיוחדת.

(ספר השיחות תש"ז ע' 55)

תרמ"ג-תרמ"ז

תפילת אבא המעוררת לבבי

בשנת תרמ"ג, [בשנת האבלות אחרי אביו], כשאבי היה עובר לפני התיבה, בכל שלושת התפילות שחרית מנחה וערבית, בחדרו של הסבא, הוד כבוד קדושת הרבי מהר"ש, (שבו עדיין היו מסודרים הספרים, הכתבים, שלוחן הכתיבה ושאר הרהיטים, באותו סדר שהיו מסודרים בחיי הסבא בעלמא דיין). היתה אמי מכניסה אותי לחדר זה, מושיבה אותי על אחד הכסאות הגדולים, ומצוה עלי לשבת בשקט ולשמוע בקולו של ר' יוסף מורדכי המשרת.

בזמנים עברו היה בניגון משום ענין.

(תרגום מספר השיחות תשי"ה ע' 17)

”מדוע אבא מאריך בתפילתו יותר מכל המתפללים?”

בהיותי ילד קטן, כשלמדתי עוד אצל המלמד רבי יקותיאל ז"ל, הייתי רץ לבית הכנסת לשמוע תפילתו של אבי. ולבי היה כבד עלי, מדוע אבי איננו מתפלל במהירות כמו כל ציבור המתפללים, כמו דודי. פעם שאלתי מדוע הוא כך, והשיב לי דודי רז"א כי אבא אינו יכול להגיד את האותיות במהירות... והצטערתי מאד על דבר זה.

...פעם באתי לבית הכנסת, והנה אין איש, רק אבא עומד, פניו אל הכותל ומתפלל, מתחנן הוא אל האלקים, מבקש רחמים הוא. אך בשום אופן לא יכולתי להבין, מפני מה הוא מתחנן יותר מכל שאר המתפללים, ומדוע הוא זקוק לרחמים יותר משאר האנשים.

לפתע החל אבי לבכות בכי רב. לבי נפל בקרבי, אבא בוכה, איש אין בבית האלקים ואבא בוכה. ואטה אזני ואשמע, כי אומר הוא "שמע ישראל" ובוכה, "ה' אלקינו" ובוכה, נשתתק, ואחרי כן שוב קול גדול יוצא מעומק לב, "ה' אחד", בבכיה גדולה ובקול מאוים.

הפעם לא יכולתי להתאפק, ואלך אל אמי, ואבכה מדוע אבא מאריך בתפילתו יותר מכל המתפללים? דודי הרז"א [ר' זלמן אהרן] אומר שאבא אינו יכול לומר את האותיות במהירות, ומדוע אבא אינו יכול לומר את ה"עברי" [קטעי הקריאה] במהירות כראוי? והיום, ראיתי ושמעתי שאבא בוכה. בואי עימי, ואראה לך שאבא בוכה!

מה אוכל לעשות, עונה לי אמי. האם יכולה אני למסור אותו למשהו שילמדו... לך אל הסבתא ושאל אותה, אולי תוכל היא לתקן משהו בזה.

אנכי, מהרתי לקיים עצת אמי. הלכתי אל הסבתא ואשאל אותה בשאלת תם. והיא ענתה לי: אביך חסיד גדול וצדיק. וכל מילה ותיבה שהוא מוציא מפיו, הוא חושב תחילה פירושה של התיבה מה שהוא אומר.

זוכר אני, שבאותה שעה היא הרגיעה את רוחי, ומני אז, השתנה יחסי אל אבי. כי ידעתי, שאבי מופלא הוא משאר האנשים ועל כל צעד וצעד ראיתי, שאבי, אבא הוא – אבי, קם בבוקר ולובש תפילין וקורא "שמע", ואחר כך הולך להגיש כוס חמין (תה) לאמו. גם אני רציתי לעשות כך, אבל מונעים זאת ממני, בטענה, שמא אנזק במים הרותחים.

(לקופי דבורים [המתורגם] הלקים ג-ד ע' 907 ואילך)

”עומד לו אדם וכלה כנר ואיך לא אבכה?!”

בשנת תרמ"ו בערך בהיות הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [מוהרש"ב נ"ע] ביאלטה [נאות-דשא] היה מתפלל בקלוז של חסידי פולין.

תפילתו של אבי היתה מעוררת אותי לבכי, אבל הייתי נזהר מאוד שאבי לא ירגיש בבכייתי.

נזהר הייתי שלא להחסיר ענית אמן, אמירת קדושה ולכרוע ב'מודים'. אמי סיפרה לי, שבאותם הימים, הייתי שואל ודורש תמיד היכן הסבא ומדוע אבי בוכה.

הייתי אז חיור מאוד ובוכה. בטבע תולדתי, הייתי תמיד סגור בנפשי, שלא להראות את רגשותי לזולת. ולא הייתי אוהב, ויותר נכון לומר ששנאתי כשמעוררים עלי רחמים.

אמי הכירה שאיזה רגש פנימי מעיק בי, והבינה שזה בא כתוצאה מתפילותיו של אבא, הפועלות עלי כל כך. ומאז, לא הרשתה לי להימצא בחדרו של הסבא בזמני תפילה.

רצונו של אבי דוקא היה, כפי שסיפרה לי אמי אחר כך, שבזמנים הפנויים שלי אהיה מעט זמן בכל יום בחדרו.

(ספר המאמרים תשי"א ע' 8-167)

היכן נמצא אבא

החסיד ר' חנוך הנדל סיפר, שבמוצאי יום הכפורים תרמ"ד [שנת האבלות אחרי אביו אדמו"ר מהר"ש] שאל הרז"א את אבי [אדמו"ר הרש"ב], מה פשר הדבר שהוא כה האריך בתפילתו, השיב לו אבי: בשנים קודמות התפללתי באותו הסידור יחד עם אבא והי' זה קל, אולם בשנה זו צריך הייתי לחפש היכן נמצא אבא, ודבר זה לוקח זמן ארוך.

(ספר השיחות תשי"א ע' 28)

”אבא אוכל ומתפלל”

בשנת תרמ"ד או תרמ"ה הלכתי ל"חדר", ללמוד. ה"חדר" היה בחדר השני שבבית המדרש, ולמדתי אז אצל ר' זושא, מלמד דרדיק.

אבי (הרבי הרש"ב), היה מתפלל אז את כל שלשת התפילות בבית המדרש, כשהוא נוהג להאריך בתפילה. הוא היה מנגן בתפילה ומתהלך הלוך ושוב, מכה באצבע ועושה תנועות בידים בהתרחבות.

הטלית לא כיסתה את פניו והיתה מונחת רק על הראש, באופן שהתפלין של ראש היו מגולות, מלבד בשבת שאז היתה טליתו מכסה את פניו.

הייתי ילד קטן, [ולפי הבנתי אז] הונח אצלי בפשטות, שתפילה פירושה נגינה.

אבי, היה אוכל אז אצל הסבתא (כבוד אמי זקנתי הרבנית רבקה נשמתה ע"ן). דודי הרז"א [ר' זלמן אהרן] היה אוכל בביתו [תמיד].

לפעמים היה דודי הרז"א תופס בשערות ראשי המקורזלות, בלחיי או באזני, ושואל אותי: מה עושה אבא?

פעם אחת כששאל אותי שאלה זו, ענית לו:

”אבא אוכל ומתפלל”. שכן, בשעת הסעודה בשבת, היה אבא מנגן ניגון לפני כל מנה. והונח אצלי אז, שהתפילה ונגינה הן דבר אחד.

גבוהים ורחבים, בדרום. ובקרב צפונית מערבית, בכניסה
כיוור מים ושלושה חלונות גבוהים ורחבים בצפון.

ארון הקודש באמצע בית הכנסת. ומימינו, בקרב מזרחית
דרומית, מקומו של הסבא [הרבי מהר"ש], השני לו, מקום
פנוי. השלישי, מקום דודי חתן הסבא, רבי משה ארי' ליב,
הרביעי מקומו של דודי הרז"א, החמישי, מקומו של אבי,
הששי, מקום דודי רבי מנחם מענדל. והשביעי, מקום פנוי
ומוכן ומחכה על חתן דודתי חיה מושקא תי'.

ומעבר השני, המקום הראשון הוא מקומו התמידי של
הסבא, פתח המוביל לחדר ה"יחידות", ושם התפלל סבא,
ורק כאשר יוצא לבית הכנסת, היה יושב באותו מקום לשמוע
קריאת התורה.

באמצע בית הכנסת שולחן הקריאה.

בכותל המערבי ובו שני תנורים גדולים, וכיניהם פתח
אל החדר השני אשר מדרום לצפון אחד עשר על רוחב
ממזרח למערב ארבעה. ובו ארון קודש ושולחן קריאה וכמה
ספסלים.

זה כשתי שנים ויותר, אשר הנני בא בכל שבת, לשמוע
את התפילה היוצאת מלבו, לב אדם עליון, זה אבי. והגם כי
גם בחול היה מתפלל בבית הכנסת ובאריכות, אבל אז לא
יכולתי לבוא, כי אני נמצא בזמן זה ב"חדר".

(לקיפוי דבורים [המתורגם] חלקים ג-ד ע' 907 ואילך)

נועם זמירתו המלא געגועים ושפיכת הנפש

אחרי התפלה [בימי חודש אייר תרנ"ו] כשרוב המתפללים
הלכו לביתם ונשארו רק אחדים (ביניהם הר"י קאפיל
זעליקסאן, ר' שלמה חיים שו"ב, מורי ר' ניסן), ישבו מורי
רשב"ץ, ר' אברהם אבא פרסון, ור' שמואל גורביץ בחדר שני
וישיחו בספורים שונים.

...באמצע הסיפורים - בין ספור לספור - נכנסתי למנין
לראות מהנעשה שמה, וראיתי מחזה נהדר מאד: כ"ק
אמור"ר יושב במקומו בכותל מזרחית דרומית מכוסה
בטליתו עד חזהו, ידו השמאלית על שוקו וכידו הימנית
מכה מזמן לזמן באצבע צרדה לפי תנועות ניגונו. החסיד ר'
חנוך הענדיל יושב לו על הספסל אצל השלחן בכותל דרום,
טליתו על כתפו ומתפלל ובוכה, אומר איזה תיבות מנגן
ובוכה. החסיד ר' מאיר מרדכי טשערנין יושב בכותל צפון
אצל חלון האמצעי טליתו על ראשו אבל פניו נראות ומתפלל
בעינים עצומות. האברכים ר' משה זרחי, ר' מענדיל בעשעס
ור' נחום חנה העניעס עומדים אצל הכיור והפתח באזנים
נטויות ובפיות פתוחים ואצל שלחן הקריאה עומד ר' דובער
חאלאפעניצער אומר תהלים ומתמוגג בדמעות ובנו הבחור
מענדיל משרת יושב על הספסל העומד אצל התנור העומד
מימין הכניסה מהחדר השני למנין ולומד חומש עם פרש"י.

מזמן לזמן מפסיקים המספרים לספר ספורים לרגלי
שמיעת הוד קול ניגונו של כ"ק אמור"ר בתפלתו, וכולם
מתרגשים - ולעיתים עיניהם גם זולגות דמעות - מנועם
זמירתו המלא געגועים ושפיכת הנפש.

כאשר הגיע חודש אלול התנהג שם הוד כ"ק אמור"ר
הרה"ק כמו שהתנהג בליובאוויטש כדרכו בקודש. בבית
הכנסת היה גבאי ושמש, והוד כ"ק אמור"ר הרה"ק היה נותן
מזמן לזמן תרומה עבור בית הכנסת ועבור השמש.

בליל ראש השנה נשאר אבי בבית הכנסת להתפלל
באריכות, אחרי שהקהל כבר גמר את תפילתו. השמש צוה
לגוי, להבדיל, הממונה על נקיון בית המדרש, שלא יכבה
את הנרות ושלא ינעל את בית הכנסת, והוא בעצמו הלך לו
הביתה.

אחרי שהשמש אכל סעודת יו"ט, התחיל מצפוני לנקפו,
איך השאיר יהודי תלמיד חכם לבד בבית הכנסת. השמש חזר
לבית הכנסת לראות מה נשמע. נכנס לבית הכנסת ורואה את
הגוי עומד בחדר הכניסה ובוכה בכי רב. מה אתה בוכה -
שאלו השמש. עומד לו אדם - עונה הגוי - וכלה כנר ואיך לא
אבכה?! רגיל אני - ממשיך הגוי - לשמוע איך שמתפללים
בשמחה ושרים בתוך התפלה, ואילו כאן עומד אדם (הכוונה
על הוד כ"ק אמור"ר הרה"ק [הרש"ב]) וכלה כמו נר, נזכרתי
על צרותיי, הדוד מת, הבהמה מתה, אמי הזקנה חולה, ולכן
אני בוכה.

כשנכנס השמש לבית הכנסת והאזין לתפילתו של הוד
כ"ק אמור"ר - נפתחו אצלו שני מעינות של דמעות.

(ספר המאמרים תשי"י ע' 91)

תרנ"א-תרנ"ו

הרינה והתפילה של אבא

בשבתות [הקיץ, שנת תרנ"א] היה אבי מתפלל באריכות
גדולה.

אז היה אבי מתפלל בחול ובשבת בבית הכנסת. בשבת
היה בא בשעה תשע וחצי בערך, לעת התחלת התפילה.
ואחרי שה"מנין" סיים את תפילתו, בשעה אחת עשרה וחצי
בערך, היה הוא מתחיל "ברוך שאמר", והיה מסיים בשעה
שלוש ולפעמים בשעה ארבע אחר הצהרים.

בדרך כלל, חצי שעה, או לכל היותר שעה אחרי סיום
התפילה בציבור, כבר היו גם מאריכי התפילה מסיימים את
תפילתם. זולת החסיד רבי חנוך הענדל, שהיה מאריך יותר
בתפילה. אבל הוא היה מתפלל בחדר השני, וב"מנין" הגדול
לא היה איש זולת אבי.

אחרי שהתפללתי עם הציבור, הייתי הולך הבית. ומשם
אוהב הייתי ללכת אל הסבתא, לראות, איך כל בני ה"מנין"
מקדשים, מדברים, מספרים מעשיות - וזה היה נמשך כחצי
שעה, ולפעמים עוד איזה רגעים.

אחר כן הייתי שב לבית הכנסת, לשמוע אל הרינה ואל
התפילה של אבא.

בית המדרש הנקרא "זאל [אולם] הקטן", הוא אולם בן י"ח
אמות ארכו ממזרח למערב ורחבו מדרום לצפון ט"ו אמות,
גובהו חמש אמות ורבע פתחו במערב סמוך לקרבן צפון נכנס
מדבר קטן ארבעה אורך על ארבעה רוחב, שלושה חלונות

הרה"ק, כבוד ידידי ידע שבדירתנו הי' חדר מיוחד להתפלל בצבור והיו גומרים את התפלה לערך בשעה אחת עשרה בבקר, וכבר עברה השעה הראשונה אחרי חצות היום.

אנכי קדמתי אז את פני ידידי ובקשתיו להכנס לחדרי שהי' מול חדר כ"ק אאמו"ר הרה"ק, ובינתיים נשמע קול הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק בתפלתו, ידידי שי' שעוד טרם ידע מדרכי חב"ד לקח כסא וישב אצל הדלת לשמוע אל התפלה ואל הרנה.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק התפלל אז ברכות ק"ש וישהה בתפלתו בברכות ק"ש וק"ש יותר משעתים בנעימה והתלהבות בשיר ובזמרה ושפיכות הנפש כדרכו בקדש, מה שעשה רושם אדיר על כבוד ידידי, וכאשר נודע לידידי שזולת כוס חלב אין הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק טועם מאומה קודם התפלה ואשר התחלת עבודתו בשבת בלימוד והתבוננות קודם התפלה היא משעה הרביעית קודם אור הבקר, ואשר אחר התפלה הוא מקדש ולומד שיעור משניות מתפלל מנחה ואוכל סעודת ש"ק לא רצה כבוד ידידי להפריע ועוד טרם גמר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק תפלת מוסף הלך ידידי שי' לביתו ויבקש שלא לספר לכ"ק אאמו"ר הרה"ק מביקורו.

ובמוצש"ק בא בבקורו שהי' בכל עת חביב על הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע.

(אגרות קודש חיה ע' ערה)

...כבר עברה שעה שני' אחר חצות וכ"ק אאמו"ר עודנו עומד בברכות יוצר, אם כי מנגן אחד הניגונים הישנים הרגילים בפי כל, הניגון הוא בעל שלש בבות, בבא קמא מתארת חושב שכל עיוני ומתעמק בו ותנועת הבבא מתארת הירידה מעומק לעומק, בבא תנינא מתארת התרגשות והתפעלות על ההבנה השכלית שעומד בה ובבא תליתאה מתארת את הכוסף והגעגועים בתשוקה למרחב ורום בלי סוף, ובניגון זה מתפלל כ"ק אאמו"ר, הנה בקולו הממושך חודר ללב השומעים בהדרת קדש.

(לקוטי דיבורים ח"ג ע' 1052 ואילך)

תרס"ז

בנעימה והתלהבות בשיר ובזמרה ושפיכות הנפש

מזמן לזמן הנני קורא את מאמריו המזכירים לי את ימי קדם, שנות תרס"ז-תרס"ט, הפגישות התכופות בכלל וביחוד בשנת תרס"ז, היא השנה הראשונה שהכיר - יבדל לחיים טובים ולאריכות ימים ושנים - את הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע [הרבי הרש"ב], בזכרוני שמורות כמה מחזות מהזמן ההוא ;

כמו חי נצב לנגד עיני המחזה כשכבודו שבת פעם בוירצבורג - הדבר הי' בחורף - ובא לבקר את כ"ק אאמו"ר

פי 3 סיכורים לזמנת!

180 ש"ח

ברטיס הגרלה

המשתתף בכל ההגרלות.

300 ש"ח

3 ברטיסי הגרלה לכל ההגרלות

770 ש"ח

10 ברטיסי הגרלה לכל ההגרלות

"ברכה והצלחה" כל המשפחה

היו שותפים בהפצת התורה ע"י מכון 'אור החסידות' המפיץ את חוברות 'לקראת שבת' על פרשת השבוע,

והשתתפו ב3 הגרלות על דולרים לברכה מהרבי מליובאוויטש זי"ע לכל נפש מבני משפחתכם!

ההגרלה הקרובה ביום שלישי כ"ד מר חשון, הזדרזו להצטרף!

המוקד הטלפוני: 03.374.5979